

berige eet og andet Individ, men at den ogsaa vilde aldeles tilintetgøre de fattige.” (s. 429).

Eitt nýtt samfelagsgrundarlag

Niðursetubygdir og uppdyrking av traðum saman við vaksandi útróðri gav tí vaksandi fólkatálinum eitt livigrundarlag, og í hesum vaks ein nýggjur samfelagsligur klassi fram. Og hyggja vit longur fram, so kann man siga, at tað var fiskariíð, sum upp á longri sigt skuldi blíva tann berandi vinnan. Men tað var ikki so lætt og líka til. Tað skuldi lærast, eisini mentalt. Nógvar royndir við skipsfiskiskapi miseydnadust, tí tað var fólkinum nakað fremmant. Pløyen skripar eina staðni ”... hvor svært det var at faa Almuen til at slippe de gamle Vaner og lære dem, hvad det nye Arbejdsliv krævede ...at man ikke

skulle hjem hver aften, når man var paa Fiskeri.” (s. 432).

Men tað kom at vera hesi - bøn-arfólk, ullabiddarar, tey fátæku, traðar- og útróðrarmenn, tey subsistensleysu - sum gjørdust fortreytin í nýggja samfelagnum, sum bygdi uppá havfiskari við sluppum, og sum gjørdust oddin og grundarlagið í gongdini burtur frá tí gamla bóndasamfelagnum. Her kom, sum nakað nýtt, frí arbeiðskraft og kapitalur at sameinast í framleiðsluni.

Ikki so lætt lisin, men gevur vitan og innlit

Greinin hjá Gestu er spennandi lesnaður, men er ikki heilt lætt lisin. Hetta er ein faklig, vísindalig grein, við nýggjum sjónarmiðum og 'vinklum'. Men er áhugin, so ber til at fáa nýggja vitan um og innlit í Føroya søgu. Og nakað at hugsa um.

Kári Thomsen

Íbúgvar á oygni Arran mótmæla ætlanini hjá Scottish Salmon Company / Bakkafrøst at skipa eitt av størstu alibrúkum í Onglandi tætt upp at einum av mest virðismettu frítíðar- og náttúruøkum við fjørðin Firth of Clyde. Ætlandi skal alibrúkið verða tætt við Lochranza á norðurendanum á oygni Arran, og í stóð tvífalt flestu alibrúk í Skotlandi.

Scottish Salmon Company hevur søkt býráðið fyri North Ayrshire um loyvi at leggja 20 alirangar í økið í vidd góðar 97.000m² og góðar 200 metrar ur landi.

Íbúgvar á Arran mótmæla og hava skipað mótmælisingur, og vilja ikki góðtaka stóru nøgdin av skarni á javnt við ein bý við 66.000 íbúgvum, ið uttan septiktanga ella reinsiværk lata alla sína skræpu beint út í fjørðin, næst at ultraljód skal leggjast í fjørðin at styggja kóp og springara burtur, og at høgt metta náttúran vil verða fyri vanbýtið.

Alibrúk í ætlaðu stóð eru sjáldsom við skotslu strendurnar har bert 26 av 217 alibrúkum eru í slíkari stóð og við loyvi at ala upp til 2.500 tons um árið. Hesum tekur Bakkafrøst ikki so álvarsamt og boðar frá, at brúkið við Millstone Point verður í tveimum hópum – tó at hesir liggja síð um síð.

Skotar í øðini

Robert Cumming, fyrrverandi lækni í Lochranza, ið hevur mótmælt alættanini hjá Bakkafrøst, sigur í samrøðu við The Guardian, at íbúgvar á oygni eru í øðini, og ikki vilja góðtaka at fáa kroyst slíka ættan yvir seg vegna peningalig áhugamál, og uttan at lokalsamfélagið hevur minsta gagn av ættanin, men missur eitt avbera vakurt og óspilt náttúruøki, ið ynskt verður vart til komandi ættarlið.

Býráðið í North Ayrshire skal viðgera aliumsóknina og kemur innan leingi við einari niðurstøðu. 243 mótmæli eru lögð in til býráðið og eisini hevur friðingarnevndin hjá skotsku stjórnini, Scottish Natural Heritage, lagt inn eitt formligt mótmæli. Nevndin sigur ættanina verða eina hóttan móti villa laksinum í gýtur í ánni River Endrick, ið eisini er lýst friðað sum serstakt og vart náttúruøki.

Skotski havgranskingarstovnurin, Marine Scotland Science, hevur reist ivamál tí ætlaða alibrúk er ov tætt við sjúkufyribyrgjandi øki, og er brot á reglurnar fyri hav- og sjóplanlegging. Eisini sigur granskingarstovnurin seg ivast í sjálvvirkandi tøkni hjá Bakkafrøst at taka upp deyðan alilaks, tí henda tøkni ikki er sædd ella brúkt áður í Skotlandi.

Bakkafrøst býður seg fram við 10 nýggjum arbeiðsplássum í økinum – (kendur taktikkur her í landinum) – og at innkeyp og vørur verða handlaðar lokalt við góðum 10 mill.kr.

Heldur ófrættakent sigur the Guardian frá, at Bakkafrøst ikki vildi gera samrøðu, men boðaði frá, at fleiri av umhvørvis ivamálunum vóru umrødd í aliumsóknini. Talsmaður hjá Bakkafrøst fekk tó at siga, at ”umhvørvismál og fiskaheilsa eru grundleggjandi mál - just sum ávísar alið og valið er ein álvarsom tilgongd.” Víðari segði umboðið hjá Bakkafrøst, at

”alættanin er skipað við fyrilitum at tryggja at umhvørvisárin verða so smá sum til ber, og við innovativari tøkni og góðum stýringsamboðum at røkka besta virkishátt. Vi slíkum atlitum hava eingi árin verið at sæð á náttúru og umhvørvið”.....Her hugsar umboð Bakkafrøst's nokk um hvussu væl stendur til við hundratúsundtals deyðum og sjúkum alilaksi í føroyskum áum og vøtnum, og at villur laksur so at siga er horvin kring oyggjarnar.

Paul Chandler, formaður fyri havumhvørvisverndarfelagið Coast, mótmælti fleiri av upphaldum Bakkafrøst's . M.a. segði hann at tey 10 nýggju stórvini ikki vildu koma frá oygni, men vóru stórv har alivinnan longu er virkin. Eisini vísti hann á, at Milestone Point var í norður endanum av Arran og friðhalgað náttúra, ið var sjónlig frá stranda-økinum har túsundtals ferðafólk vitjað á hvørjum ári, og at hetta varð klárt brot og ágangur á teirra menningarætlan fyri náttúru- og umhvørvisvernd.

Eisini vísti Paul Chandler á, at ætlaðu 32 órógvandi ljótól, ið skuldu setast niður við alirangarnar, ikki vóru í samsvar við lógliga vard djór sum kóp og springara, ið vóru av tíðningi fyri vistfrøði-ferðavinnuna á Arran.

Samumtikið segði Paul Chandler, at alættanin hjá Bakkafrøst gav greiðar orsøkir at nokta hesum í einum náttúruvardum øki, við ikki brúkiligari menningarætlan og á einum skeivum stað. Úrslitið verður ljóðdálking, sjónlig dálking og ítøkilig dálking á náttúru og umhvørvið.

<https://www.theguardian.com/environment/2019/dec/31/protest-plans-salmon-farm-lochranza-arran>

